

Дмитро ПАВЛІВ,
Володимир ПЕТЕГИРИЧ

ДОІСТОРИЧНА ПАСТУША БУДІВЛЯ-“СТАЯ” З ДОБРОСТАН

Одним із найцікавіших аспектів життя стародавніх суспільств є архітектурна та будівельна діяльність. На території Західної України пам'ятки будівництва доби раннього заліза на поверхні землі де-не-де ще збереглися у вигляді валів оборонних і культових городищ, поховальних насипів – курганів. Під час археологічних розкопок дослідники часто знаходять рештки заглиблених у материковий ґрунт землянок і напівземлянок, які слугували житлами та господарськими об'єктами. Натомість сліди великих наземних споруд трапляються рідше, а трактувати їх призначення інколи досить складно. Тому кожна нова знахідка решток таких будівель викликає велике зацікавлення.

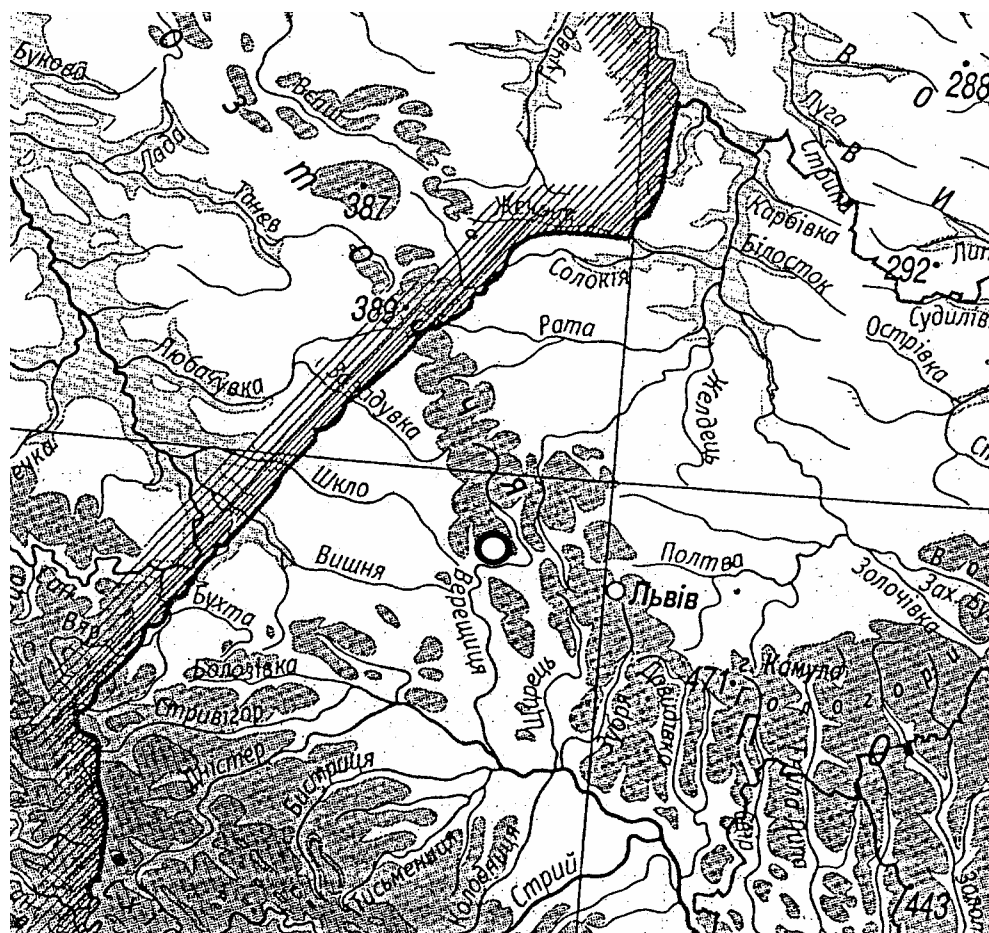

Рис. 1. Розташування поселення Добростани I
Fig. 1. Location of settlement of Dobrostan y I

У 2004 р. згідно контракту з консорціумом “Трансмагістраль” Яворівська рятівна археологічна експедиція Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України проводила дослідження в зоні запланованого будівництва нової концесійної автомобільної дороги Краковець–Львів. Одним із об’єктів розкопок стало вивчення двошарового поселення

Добростани I, відкрито авторами у 2000 р. [Петегирич, Павлів, 2004–2005, с. 15–31; 2005, с. 37–40].

Пам'ятка знаходиться на південний схід від с. Добростани Яворівського р-ну Львівської обл., за 450 м на північ від старої дерев'яної церкви у с. Кам'яноброді, та за 400 м на південний схід від мосту через потік біля присілка Гірське (рис. 1).

Стародавнє поселення займає південний схил південно-західного краю великого видовженого мису, який, оточений з двох сторін струмками, тягнеться зі сходу на захід, вклинюючись у заболочену долину р. Добростанки, правого допливу р. Верещиці. За 1 км північніше піднімаються пагорби Розточчя (фото 24).

Впродовж досліджень пам'ятки Добростани I було зафіксовано 22 об'єкти та два культурні горизонти – доби ранньої бронзи (межановицької к-ри) та ранньозалізної доби. До ранньозалізного часу належать дев'ять об'єктів (IV–XII) та керамічний матеріал, який походить із їх заповнень та із культурного шару.

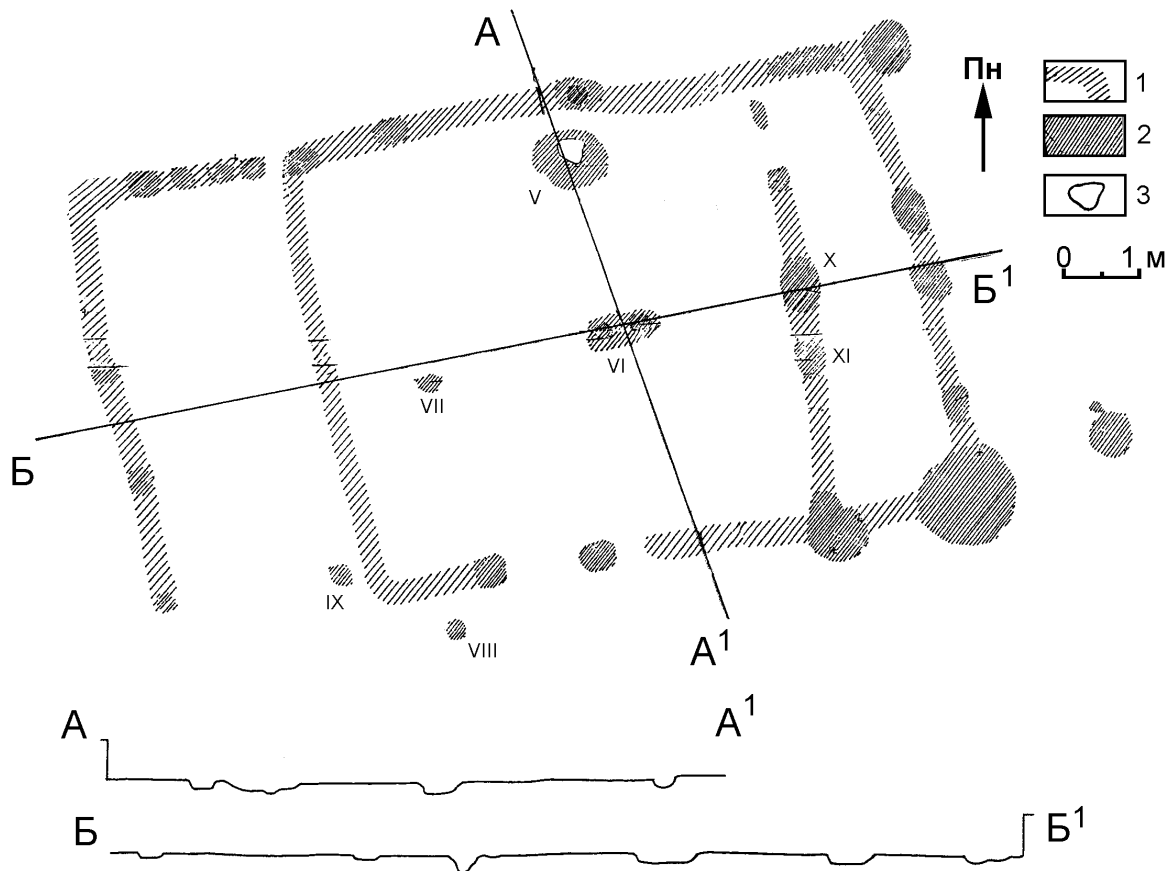

Рис. 2. План і профілі споруди (об'єкта IV) на поселенні Добростани I
Fig. 2. Plan and profiles of the hut (object IV) on the settlement of Dobrostan I

Об'єкти ранньозалізного часу складають один комплекс. Основним є великий об'єкт IV (споруда 1). Сліди цієї споруди виявлено на глибині 0,6 м від денної поверхні у вигляді пасма ґрунту сірого кольору завширшки 15–20 см, вони досить добре простежувались на тлі жовтої материкової глини (фото 25).

У плані споруда мала прямокутну форми і була орієнтована довгими стінами зі сходу на захід із незначним відхиленням на північний схід. Довжина будівлі 11,4 м, ширина 6,5 м. Споруда складалася із трьох камер. Центральна, найбільша камера, мала близьку до квадрата форму розміром 6,5×6,8 м. З південної сторони, очевидно, в тому місці, де був головний вхід, слід споруди не простежується на відстані 1,8 м. Так само, на відтинку 1,2 м не фіксується

частина сліду споруди у північно-східному куті центральної камери, де міг бути вхід до східної "кімнати". Найменше, східне приміщення має у плані видовжену прямокутну форму, воно дещо звужене у північній частині, його розмір становить 6,4×1,6–1,8 м. Західна камера в плані також прямокутної форми, розміром 5,8–6,0×3 м. Слід від південної, поперечної стінки цього приміщення не простежувався (рис. 2). Загальна площа споруди перевищує 74 м².

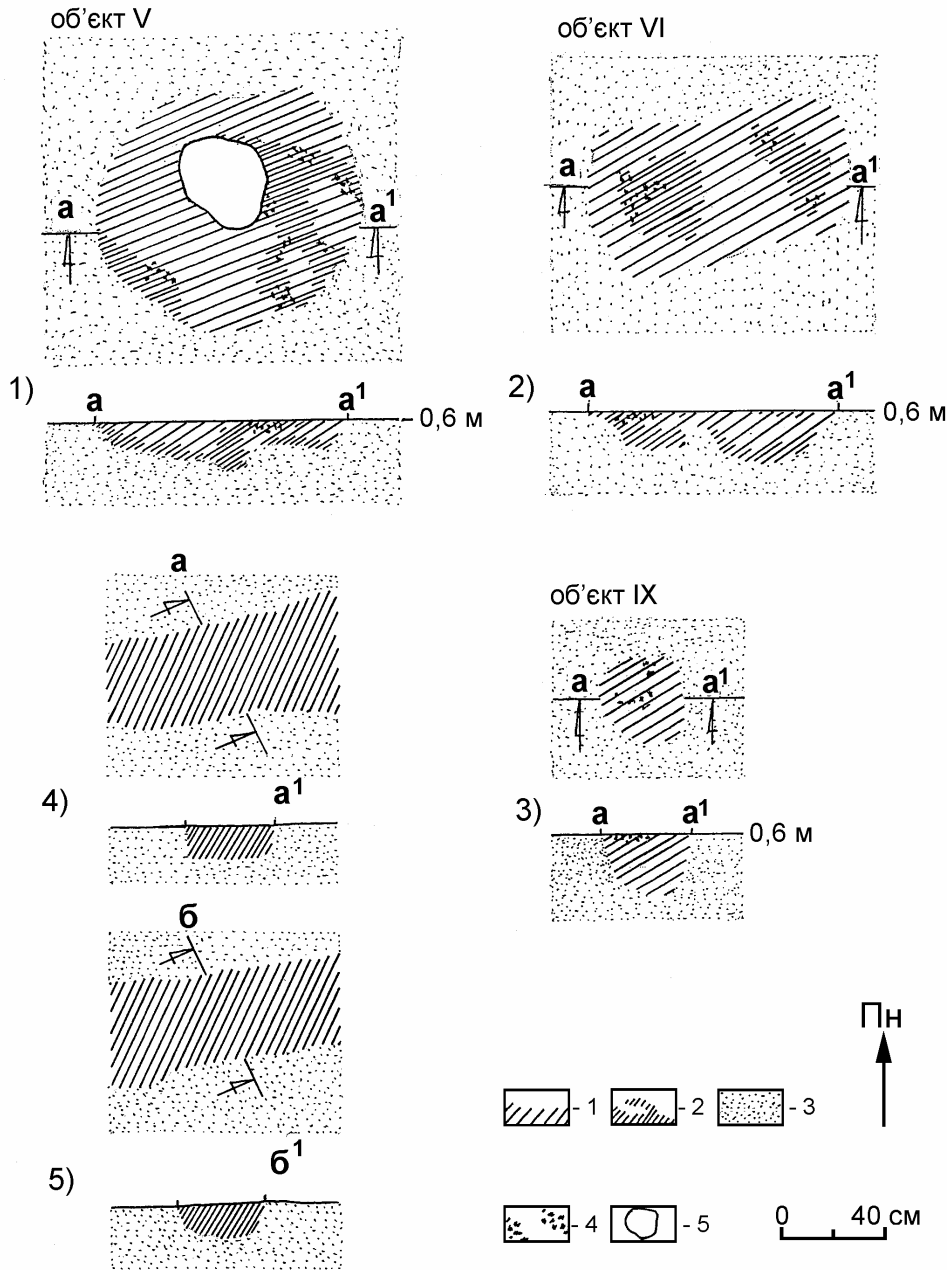

Рис. 3. Плани та перерізи слідів споруди (об'єкта IV) та об'єктів, пов'язаних з нею. 1 – об'єкт V; 2 – об'єкт VI; 3 – об'єкт IX; 4 – слід від північної стіни споруди; 5 – слід від південної стіни споруди. Умовні позначення: 1 – гумусований ґрунт сірого кольору; 2 – ґрунт з попелом та вугликами; 3 – материк; 4 – вугілля; 5 – камінь

Fig. 3. Plans and stratigraphical cuts of remains of the hut (object IV) and related objects. 1 – object V; 2 – object VI; 3 – object IX; 4 – remains of the north wall of the hut; 5 – remains of the south wall of the hut. Conventional marks: 1 – humused soil of grey color; 2 – soil with an ash and pieces of charcoal; 3 – mainland; 4 – coal; 5 – stone

У перерізі сліди стін споруди мали вигляд рівчака підпрямокутної або напівкруглої форми і були заглиблені від рівня їх фіксації на 10–15 см (рис. 2; 3, 4, 5). Заповнення цих рівчаків складалося із легко гумусованого ґрунту сірого кольору, невеликих уламків каменю, вкраплень шматочків деревного вугілля та дуже дрібних фрагментів кераміки.

Після пластичного вибирання заповнення слідів споруди виявилось, що у багатьох місцях рівчака знаходяться круглі або овальні в плані ямки діаметром від 0,2 до 0,7 м, заглиблені нижче дна рову на 15–25 см. Правдоподібно, ці ямки відзначають місця вкопування стовпів. Розташовані вони нерівномірно по периметру стін, а також при входах до центральної та західної камер (об'єкт IX, рис. 3, 3), на внутрішньому вході від центральної до східної камери, зовні споруди – поблизу входу (об'єкт VIII), але найбільше їх знаходиться у північній стіні західної камери споруди. У східній частині споруди стовпові ямки великого розміру, здебільшого овальної в плані форми, і сягають у діаметрі 0,5–0,7 м. У західній частині споруди стовпові ямки круглої в плані форми і меншого – 0,2–0,4 м діаметру. Лише у рівчаку внутрішньої, західної стіни центральної камери не виявлено жодної стовпової ямки. Натомість, єдину стовпову ямку (об'єкт VII) зафіксовано всередині центральної камери, за 1 м на схід від сліду західної стіни.

В межах об'єкта IV виявлено ряд інших ям, пов'язаних, ймовірно, із конструкцією споруди. Найбільшу з них зафіксовано у південно-східному куті споруди на глибині 0,72 м від денної поверхні, тобто на 10 см глибше, ніж сліди від стін, які повністю входили до ями. Вона кругла в плані, діаметром 1,4 м. Стінки плавно звужуються до легко вгнутого дна. Глибина ями 25 см від рівня її виявлення. Заповнення складалося із гумусованого ґрунту темно-сірого кольору із вкрапленнями дрібних шматочків деревного вугілля, попелу, решток перетлілого дерева, шести дрібних уламків ліпної кераміки та крем'яного відщепу. Чотири фрагменти посуду належать межановіцькій культурі, два уламки можна датувати ранньозалізним часом. До північно-східного кута споруди теж дотикала округла в плані яма діаметром 0,64 м і глибиною 9 см. Іншу круглу в плані яму відкрито на місці з'єднання внутрішньої стіни східної камери із зовнішньою, південною стіною. Її діаметр 0,42 м, глибина 18 см.

Посередині центральної камери, майже в центрі самої споруди, виявлено об'єкт VI. На рівні 0,6 м він мав вигляд овальної в плані плями розміром 1×0,6 м, витягнутої зі сходу на захід. Пляма мала темно-сіре забарвлення у східній і західній частині, а між ними, ніби розділяючи їх, простежувався прошарок із суглинку жовтого кольору із незначними відтінками світло-сірого ґрунту. Подальше дослідження показало, що маємо справу із двома, розташованими поруч ямками діаметром 0,3 м і 0,4 м та глибиною 16 см і 20 см. У перерізі їх стінки мали трапецієподібну та півкруглу форми (рис. 3, 2). Заповнення ямок складалося із сірого або темно-сірого ґрунту із вкрапленнями дрібних шматочків вугілля та перетлілого дерева. Окрім того, у заповненні знайдено фрагмент великого ліпного товстостінного горщика ранньозалізного часу. Правдоподібно, що об'єкт IV також можна вважати залишками ямок від стовпів. Загалом, в межах споруди виявлено 28 стовпових ям.

Дещо інший характер має об'єкт V, розташований поряд північної стіни великої центральної камери споруди, майже по її середині (рис. 2). Це кругла в плані яма діаметром 0,86×1 м, у перерізі неправильної лінзоподібної форми, глибиною 10–18 см (рис. 3, 1). Стінки і дно вкриті шаром попелу, тонких прошарків сажі і натвердо випалені до цеглястого кольору. На поверхні ями, ближче до її північного краю, залягав великий камінь розміром 30×38 см. Поверхня каменю гладка, має виразні сліди дії вогню. У гумусованому ґрунті, який заповнював яму, простежено досить великий вміст попелу та дрібних шматочків деревного вугілля. Тут же виявлено 10 дрібних фрагментів ліпного посуду ранньозалізного часу, в тому числі уламок вінця миски та кілька уламків великого товстостінного горщика, які залягали на дні у південній частині ями. Очевидно, що об'єкт V можна трактувати як вогнищеву яму.

Як ми вже згадували, в об'єкті IV (споруді) та поблизу нього знайдено невелику кількість керамічного матеріалу, який можна датувати ранньозалізним часом. Так, у сліді-рівчаку внутрішньої стіни між центральною та західною камерою споруди залягав уламок стінки ліпного горщика із рівною, шорсткою, місцями заглаженою зовнішньою поверхнею світло-

коричневого кольору та внутрішньою поверхнею чорного кольору. В тісті він має домішки шамоту і піску. Подібними є дуже дрібні фрагменти кераміки, знайдені в інших місцях рівчака та у найбільшій стовповій ямі у південно-східному куті споруди. В об'єкті X, що є ямою від потужного стовпа в стіні між центральною та східною камерами, також виявлено уламок товстостінного горщика із заглаженою зовнішньою поверхнею світло-коричневого кольору і

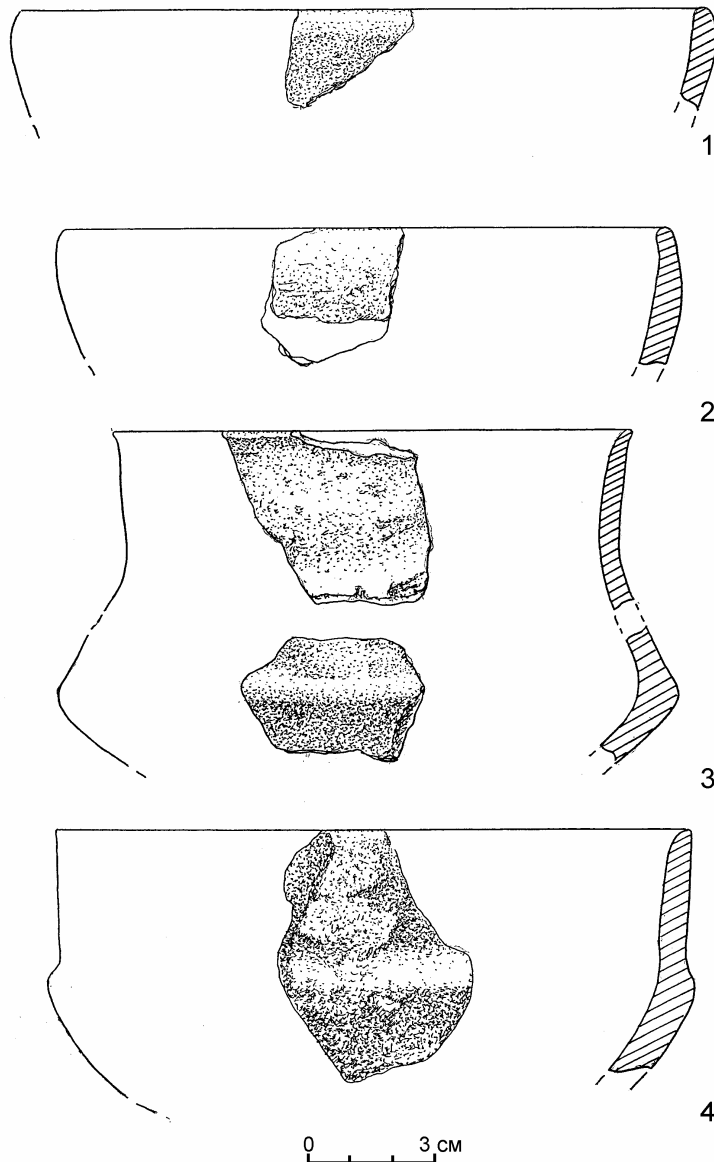

Рис. 4. Миски і чаші з поселення ранньозалізного часу Добростани I. 1 – об'єкт V; 2–4 – культурний шар

Fig. 4. Big plates and bowls from the settlement of Early Iron Age of Dobrostan I. 1 – object V; 2–4 – cultural layer

становить 14–20 см. Характерною рисою більшості горщиків є ряд проколів, зроблених одразу під вінцями. Плічка можуть бути прикрашені наліпним валиком із пальцевими вдавленнями. Поверхня таких посудин легко заглажена, світло-коричневого кольору, у тісті вони мають домішку шамоту (рис. 5, 2–4). Трапляються тонкостінні горщики банкоподібної форми (рис. 5, 1). Миски середнього розміру мають легко опуклі бочки та нахилені всередину вінця, їх зовнішня і внутрішня поверхня заглажена або й підлощена, темно-коричневого або чорного кольорів (рис. 4, 2).

домішкою шамоту в тісті. Фрагмент великого товстостінного горщика із заглаженою зовнішньою та внутрішньою поверхнями зафіксовано у заповненні центральної стовпової ями споруди (об'єкт VI). Найбільше матеріалу знаходилося у вогнищевій ямі (об'єкт V). Тут варто відзначити уламки двох посудин. Одна з них – миска із легко загнутими досередини вінцями діаметром 17 см. Поверхня миски чорного кольору, легко підлощена, в тісті невелика домішка шамоту (рис. 4, 1). Фрагменти другої посудини, які виявлено на дні об'єкта V, належать великому товстостінному горщику із нерівною, шорсткою зовнішньою поверхнею світлоохристого кольору і внутрішньою поверхнею сірого кольору. В тісті горщика спостерігається значна домішка шамоту, крихти якого виступають на зовнішню поверхню.

Більшість уламків кераміки, виявленої в культурному шарі над спорудою та поблизу неї, теж відносяться до ранньозалізного часу. За формою посуд можна поділити на три групи: горщики, миски та чаші.

Горщики здебільш товстостінні, середнього та великого розміру, із S-подібним профілем, діаметр розхилених вінців

Цікавими є своєрідної форми чаші – невеликі тонкостінні посудинки із виразно профільованими плічками і заглаженою або залощеною поверхнею (рис. 4, 3, 4).

З інших керамічних виробів досить часто трапляються фрагменти “дисків” (інакше – тарелів або накривок) діаметром 20–25 см та товщиною від 8 до 12 мм (рис. 6, 3, 4). Спільною рисою цієї кераміки є її добрий випал.

Найближчі аналогії для описаного матеріалу знаходимо насамперед у керамічних комплексах пам’яток черепинсько-лагодівської групи та лужицької культури (тарнобжеська група). Зокрема, подібними за формою та складом тіста є миски [Крушельницька, 1976, рис. 37: 11, 17, 20] і невеликі тонкостінні виразно профільовані чаші [Крушельницька, 1976,

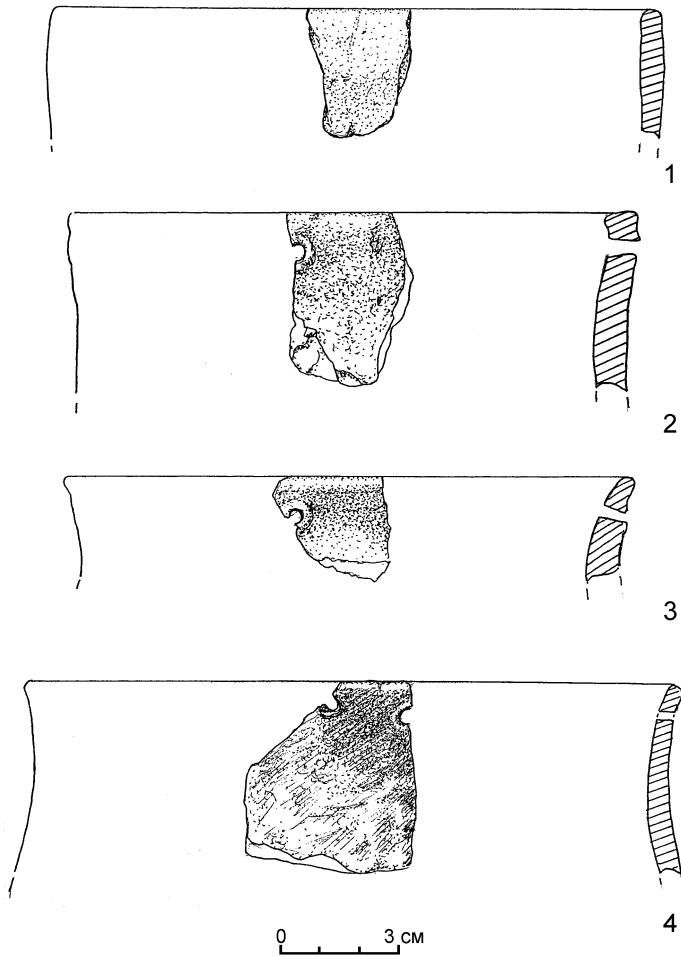

Рис. 5. Горщики ранньозалізного часу з культурного шару поселення Добростани I

Fig. 5. Pots of Early Iron Age from the cultural layer of settlement of Dobrostany I

[Moskwa, 1976, s. 152, rys. 72, 73; Czopek, 2004, s. 226–227]. Наземні житла із стовпвою конструкцією стін існували на поселеннях розвиненої фази куштановицької культури в Закарпатті [Попович, 2006, с. 22–24, рис. 1: 3, 5, 6, 9, 10]. Рештки досить великої чотирикутної в плані наземної споруди у вигляді довгих рівчаків і стовпових ямок виявлено на поселенні культури Гава-Голігради пам’ятки Магала (IV горизонт) на Буковині. Споруда площею близько 50 м² могла мати господарське призначення [Смирнова, 1969, с. 23–24, рис. 10].

Масштабну наземну забудову гальштатського часу нещодавно досліджено на теренах Прикарпаття. На пам’ятці Биків (урочище “Бігівщина”), що у Дрогобицькому р-ні Львівської обл. повністю відкрито сліди величезного “двору”, оточеного частоколом із

рис. 36: 9, 15; 1993, рис. 108: 9, 10, 11, 12]. Такі ж чаші є досить характерною формою посуду деяких най східніших, навіть досить ранніх пам’яток тарнобжеської групи [Szarek-Waszkowska, 1975, tab. VI: 1; Moskwa, 1976, rys. 19: d, s, rys. 44: b; Godlewski, 2001, tab. XI: 6, XV: 5; Jarosz, Szczepanek, 2005, rys. 5: a, f, h]. Датуються ці комплекси VII–V ст. до н.е.

Великі наземні споруди відомі в колі середньоевропейських культур кінця доби бронзи – ранньозалісної доби. Так, у лужицькій культурі більші будови, основу конструкції яких становили стовпи на кутах та посередині стін, зроблених із горизонтально поскладаних балок, входили до комплексів господарських дворів і укріплених поселень [Kiekebusch, 1925, s. 197–198, taf. 83; Filip, 1966, s. 74; 1966a, s. 126]. У тарнобжеській групі наземні житла із стовпвою конструкцією, зрубними стінами і вогнищевими ямами всередині досліджено на поселеннях у Бялобжегах і Тшенсувці (сусідні з Україною місцевості у Польщі). Зазначимо, що в рештках цих жител зовсім не виявлено обмазки

воротами, всередині якого розташовані наземна споруда стовпової конструкції, невеликі ями, вогнища. Сліди споруд простежувались у вигляді рівчаків, заповнених темнішим ґрунтом та численних стовпових ямок. Знову ж таки, поблизу решток споруд не виявлено глиняної обмазки. Кераміка, знайдена в об'єктах, та результати радіо-карбонного датування відносять

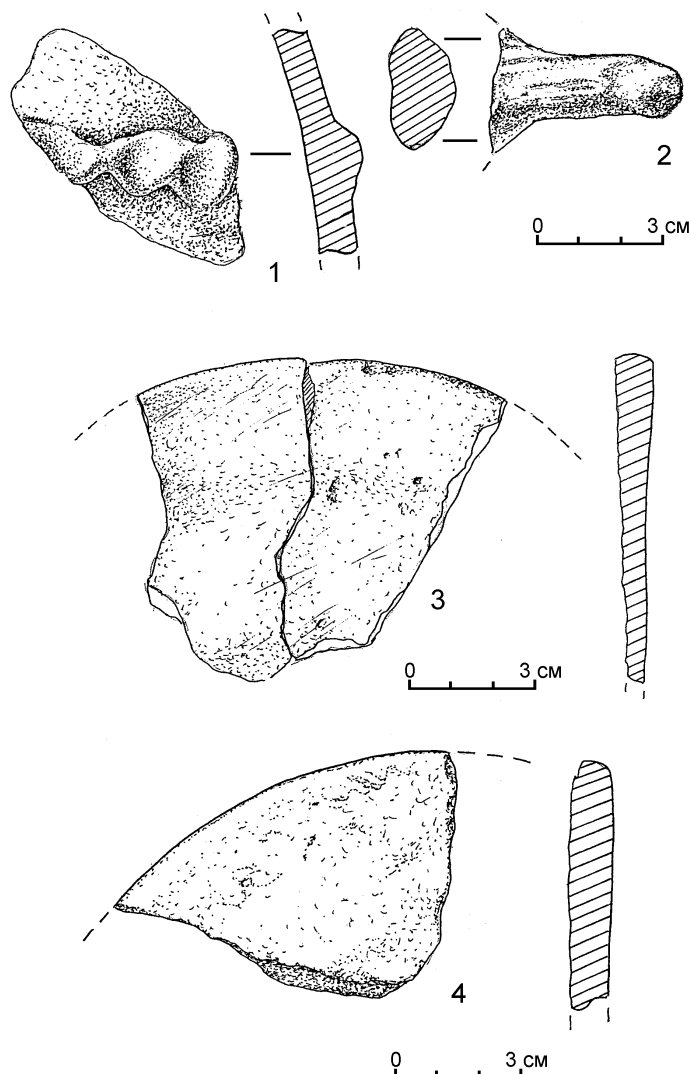

Рис. 6. Кераміка ранньозалізного часу з культурного шару поселення Добростани I
Fig. 6. Ceramics of Early Iron Age from the cultural layer of settlement of Dobrostan I

цю пам'ятку до другої половини X ст. до н.е. Невелика насиченість культурного шару матеріалами, характер забудови та особливості місцевого ландшафту дозволяють припустити господарське призначення "двору", можливо, як своєрідної кошари для утримання худоби [Павлів, Петегірич, 2005, с. 41–43; Machnik, Pawliw, Pelisiak, Petehyrcz, 2005, s. 294–296, гус. 2, fot. 6, 7; Machnik, Pawliw, Petehyrcz, 2006, s. 277–282; Machnik, Pawliw, Pasterkiewicz, Petehyrcz, 2007, s. 311–313, гус. 4]. Дуже подібну споруду, яку також трактують як об'єкт типу *краалю*, відкрито нещодавно у місцевості Терлічка (Польща) поблизу Жешова. Вона має досить близьку до биківської дати і відноситься до IX ст. до н.е. [Czopek, Pelisiak, 2006, s. 256–257].

Подібну пам'ятку – поселення гальштатського часу із великими наземними спорудами стовпової конструкції, обнесених частоколом, – виявлено в Мілейовіцах на південному заході Польщі [Gediga, 2005, s. 48].

Ряд дуже цікавих археологічних об'єктів – великих наземних будівель гальштатського часу, досліджено Л. Крушельницькою на заході України. Конструктивно вельми подібними до споруд із Добростан є дві унікальні великі наземні стовпові будівлі XI і XIV, відкриті на поселенні VII – початку V ст. до н.е. у с. Черепин Пустомитівського р-ну Львівської обл. Це були квадратні у плані споруди площею близько 65 м². Із трьох боків будівель збереглися рівчаки глибиною 0,4–0,6 м від фундаменту дерев'яних стін, зроблених, очевидно, із горизонтально покладених балок. Підтримувались вони стовпами, розміщеними по три – в кутах і по два – на кожній з трьох сторін споруди. З південної сторони стіни не було, зафіксовано лише сліди великих стовпів. На площі споруди знайдено невеликі ями із залишками попелу і сажі, багато фрагментів кераміки, шматки глиняної обмазки та валиків із відбитками стовбурів дерев. Споруди XI і XIV з Черепина, ймовірно, мали культове призначення [Крушельницька, 1976, с. 85, 115–116, рис. 47, 48; Крушельницька, 1993, с. 173–179, 186–187, 193, рис. 94, 96].

Інша цікава наземна будівля стовпової конструкції відкрита Л. Крушельницькою на стародавньому поселенні поблизу м. Добромила, що у Старосамбірському р-ні Львівської обл. Подібно, як і наша споруда з Добростан, вона прямокутної в плані форми розміром 6,83×3,95 м, спрямована довшим боком по лінії північний схід – південний захід. В середині знаходились залишки печі. Зібрані тут фрагменти посуду найкраще пов'язуються із керамікою тарнобжезької групи лужицької культури її найпізнішого вияву [Крушельницька, 1993, с. 234].

Звернувшись до етнографічних матеріалів, ми зауважили надзвичайну подібність планування і конструкції споруди із Добростан і давніх пастуших полонинських житлово-господарських будівель – “стай” на Гуцульщині в Карпатах. В стаях жили пастухи, виробляли сир, зберігали продукти та інвентар. Це двокамерні, часто з прибудовою споруди завжди прямокутної у плані форми, розміром від 6×4 м до 10×5 м. Стіни стай клались зрубом із колод або протесів, які інколи додатково кріпились до стовпів і колів, внутрішні стіни кріпилися у пази стовпів. Вхід завжди один від півдня. Вікон не було. Двосхилий дах накривався драницями. В основному, найбільшому приміщенні – “ватарнику”, постійно горіло вогнище, стояла “берфела” – спеціальний пристрій для підвішування посуду над вогнищем для переробки молока та куховарення. Найдавнішими вважаються стаї, в яких ватра розташована навпроти дверей біля поздовжніх стін, тобто далі від входу. Менше приміщення відводилося під “комору”. До стаї інколи прибудовували невеликий “хлівець-прутулу”, де утримували тільних корів і кітних овець [Szuchiewicz, 1902, s. 221–223, fig. 130, 131; Мандибур, 1972, с. 15; Могитич, 1987, с. 139–156; Гуцульщина..., 1987, с. 180–181].

Опираючись на археологічні та етнографічні матеріали, спробуємо реконструювати вигляд споруди із Добростан. Основою конструкції були 28 великих, вкопаних у землю на глибину 30–50 см стовпів (“сох”) діаметром 25–40 см і висотою близько двох метрів. Вони розташовувалися в кутах споруди, в її стінках, та посередині будівлі, вздовж її осі. Тут стовпи були найвищими і сягали трьох метрів. Стіни, із укладених поземо одна на одну колод або протесів товщиною 15–25 см, були “биті” до стовпів (у пази), вже закопаних у землю та задовбаних на чопях у підвалини. Нижній вінець зрубу також лежав на підвалині, яка була товщою, аніж вінці стін. Довжина колод, з яких зроблено стіни, становила від одного до п'яти метрів (довжина колод кожної окремої секції стіни досить точно вимірюється відстанню між стовпами). Висота стін сягала не більше двох метрів. Стовпи у верхній частині мали розсохи, що служили підпорою або підставкою для “гребіля” – поздовжньої балки вздовж даху, яка вкладалася у розвилки сох. До гребіля кріпилися крокви, на крокви – лати, на які вже настилався двосхилий дах із драниць або кори (“лубу”). Щілини між колодами стін затикалися мохом, який є чудовим термоізолятором і не пропускає воду. Вхід до споруди, шириною в один метр, зроблений у чільній, південній стіні. Два стовпи виконували роль одвірків, до яких кріпилися двері на бігунах. Висота споруди від долівки до гребеня даху сягала чотирьох метрів. Центральна, основна камера споруди – “ватарник” – обігрівалась великою ватрою – вогнищем, влаштованим поруч задньої поздовжньої стіни, посередині її, навпроти входу. При стіні біля вогнища міг прилаштуватися спеціальний пристрій для підвішування посуду для варіння молока та куховарення, подібний до гуцульської “берфели”. Доказом цього є стовп у стіні навпроти вогнища, до якого кріпився верклюг берфели. Із центральної камери входилося до східної, меншої камери – комори, де зберігалися продукти та найцінніший інвентар. Власне тому капітальність конструкцій цієї частини споруди – більша кількість і масивність стовпів, товщина стін – є зрозумілою. Західна камера споруди була, очевидно, додатковим господарським приміщенням – “хлівцем”, і мала окремих, можливо, односхилий дах. Споруда не мала вікон, дим виходив через отвір у даху – “димник”.

Припускаємо, що велика наземна споруда із Добростан була тимчасовою, можливо сезонною житлово-господарською будівлею, аналогічною за виглядом і призначенням карпатським пастушим стаям. Місце, де стояла стая, могло бути великим громадським пасовищем, розташованим подаль від селища. Сприяли цьому і природні умови – рівна широка мисоподібна тераса, оточена заплавами трьох річечок (рис. 1). Дошової пори можна було випасати худобу на пагорбі, в посуху тварини знаходили корм у багатих на траву

заплавних луках. Досить бідний на знахідки культурний шар ранньозалізного часу та незначна кількість знахідок в об'єктах споруди підтверджує наше припущення.

Споруду і згадані нами матеріали пам'ятки Добростани I попередньо датуємо VII–V ст. до н.е., проте не виключаємо і дещо раніший час їх існування, можливо VIII–VI ст. до н.е. Цікавим є питання культурної належності пам'ятки, яка знаходиться на поки-що дуже мало вивченому пограниччі впливів північнотракійської, висоцької, пізньочорноліської та ранньоскитської культур Поділля та Наддністрянщини із культурами лужицького кола, зокрема тарнобжеською [Крушельницька, 1993, с. 235, 237–238; Gedl, 2004, s. 81–87]. Керамічний матеріал із Добростан має, на нашу думку, певний “східнолужицький” характер. Проте відсутність широко і методично правильно розкопаних і добре датованих пам'яток на теренах між пасмом Розточчя та Карпатами у міжріччі Дністра, Вишні і Шкла ще не дозволяє нам остаточно відповісти на це питання. Про перспективність таких робіт можуть свідчити результати вже згаданих планомірних досліджень українсько-польської експедиції на Дрогобицькому підгір'ї, зокрема відкриття унікального для нашого регіону підкурганного кремаційного поховання вояка із зброєю ранньоскитського зразка та прикрасами лужицького типу, датованого кінцем VII – початком VI ст. до н.е. [Махнік, Павлів, Петегірич, 2003, с. 531–548].

ЛІТЕРАТУРА

Березанская С.С.

1974 Пустынка. Поселение эпохи бронзы на Днепре. – Киев. – 150 с.

Гуцульщина

1987 Гуцульщина. Историко-этнографическое исследование. – Киев. – 469 с.

Крушельницька Л.І.

1976 Північне Прикарпаття і Західна Волинь за доби раннього заліза. – Київ. – 144 с.

1993 Черепино-лагодівська група пам'яток // Пам'ятки гальштатського періоду межиріччя Вісли, Дністра і Прип'яті. – Київ. – С. 158–238.

Мандибура М.Д.

1972 Гуцульское полонинское хозяйство второй половины XIX – начала XX в. // Карпатский сборник. – Москва. – С. 7–19.

Махнік Я., Павлів Д., Петегірич В.

2003 Курганне поховання ранньоскитського часу у верхів'ях Дністра // Епока brązu i wczesna епока żelaza w Karpatach polskich. – Krosno. – S. 531–546.

Могитич І.Р.

1987 Полонинське будівництво // Народна архітектура Українських Карпат XV–XX ст. – Київ. – С. 126–161.

Павлів Д., Петегірич В.

2005 Таємниці давніх культур Дрогобицького підгір'я // ІУ НАН України в 2004 р. Інформаційний бюлетень. – Львів. – С. 41–43.

2006 Унікальна пам'ятка гальштатського часу в передгір'ї Карпат // ІУ НАН України у 2005 р. Інформаційний бюлетень. – Львів. – С. 45–47.

Петегірич В., Павлів Д.

2004–2005 Дослідження поселення Добростани I // Звіт про роботу Яворівської рятівної археологічної експедиції у 2004 р. Рукопис. – Львів. – С. 15–31.

2005 Стародавні поселення біля Рулевого та Добростан на Яворівщині // ІУ НАН України в 2004 р. Інформаційний бюлетень. – Львів. – С. 37–40.

Попович І.

2006 Закарпаття за доби раннього заліза. – Краків–Львів. – 121 с.

Смирнова Г.І.

1969 Поселение Магала – памятник древнефракийской культуры в Прикарпатье (вторая половина XIII – середина VII в. до н.э.) // Древние фракийцы в Северном Причерноморье. – Москва. – С. 7–34.

- Czopek S.*
2004 Osady tarnobrzeskiej kultury łużyckiej – wielkość, struktura, funkcjonowanie // Przez pradzieje i wczesne średniowiecze. – Lublin. – S. 221–238.
- Czopek S., Pelisiak A.*
2005 Pierwsze szerokopłaszczyznowe badania wykopaliskowe na odcinku awtostrady A 4 w obrębie województwa Podkarpackiego // MSROA. – Rzeszów. – T. XXVII. – S. 253–265.
- Filip J.*
1966 Baalshebbel // Enzyklopädisches Hand Buch zur Ur – und Frühgeschichte Europas. – Prag. – T. 1. – S. 74.
1966a Biskupin // Enzyklopädisches Hand Buch zur Ur – und Frühgeschichte Europas. – Prag. – T. 1. – S. 126.
- Gediga B.*
2005 Epoka brązu i wczesne okresy epoki żelaza // Via Archaeologica. – Warszawa. – S. 46–55.
- Gedl M.*
2003 Uwagi na temat sytuacji kulturowej w młodszej epoce brązu i w początkach epoki żelaza na wschód od Bramy Przemyskiej // Rocznik Przemyski. Archeologia. – T. XL. – Z. 2. – S. 81–87.
- Godlewski P.*
2001 Cmentarzysko grupy tarnobrzeskiej w Manasterzu, stan. 6 // MSROA. – Rzeszów. – T. XXII. – S. 21–57.
- Jarosz P., Szczepanek A.*
2005 Ratownicze badania wykopaliskowe w 2004 r. na cmentarzysku grupy tarnobrzeskiej w Łazach, pow. Jarosław // Rocznik Przemyski. – T. XLI. – Z. 2. Archeologia. – S. 71–78.
- Kiekebusch A.*
1925 Buch // Reallexikon der Forgeschichte. – Zweiter band. – Berlin. – S. 197–198. – Taf. 83.
- Machnik J., Pawliw D., Pasterkiewicz W., Petehyrycz W.*
2007 Archeologiczne badania w Bykowie koło Drohobycza i na Wysoczyźnie Wojniłowskiej między rzeką Siwka a Łomnicą // Rocznik PAU 2006/2007. – Kraków. – S. 311–325.
- Machnik J., Pawliw D., Pelisiak A., Petehyrycz W.*
2005 Krótka relacja z badań polsko-ukraińskiej ekspedycji archeologicznej we wsi Bykiw, rej. Drohobycz, w 2004 r. // Rocznik PAU 2004/2005. – Kraków. – S. 293–296.
- Machnik J., Pawliw D., Petehyrycz W.*
2006 Wyniki polsko-ukraińskich badań wykopaliskowych we wsi Bykiw koło Drohobycza w roku 2005 // Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności. Rok 2005/2006. – Kraków. – S. 277–282.
2007 Wspólne polsko-ukraińskie badania nad pradziejami dorzecza górnego Dniestru / Gemeinschaftliche polnisch-ukrainische forschungen zur vorgeschichte des oberen Dnjestrgebietes // U źródeł Europy Środkowo-Wschodniej: pogranicze polsko-ukraińskie w perspektywie badań archeologicznych / Frühzeit Ostmitteleuropas: Das polnisch-ukrainische Grenzgebiet aus archäologischer Perspektive. – Rzeszów. – S. 11–33.
- Moskwa K.*
1976 Kultura łużycka w południowo-wschodniej Polsce. – Rzeszów. – 389 s.
- Szarek-Waszkowska E.*
1975 Cmentarzysko kultury łużyckiej w Krzemienicy, pow. Mielec // MSROA za lata 1970–1972. – Rzeszów. – S. 3–51.
- Szuchiewicz W.*
1902 Huculszczyzna. – Lwów. – T. I. – 373 s.

PREHISTORIC HERDSMEN'S CONSTRUCTION-"STAYA" FROM DOBROSTANY

The article is dedicated to researches of large building dated back to Early Iron Age, which was discovered during the excavations, carried out near Dobrostanty village (Javoriv district, L'viv region). Remains of this construction preserved as ditches and post-pits deepened into mainland and filled by humus soil. Building was rectangular in plan and its dimensions were 11,4×6,5 meters. It was oriented by the line East-West by its longest side. Large wooden posts situated on corners by perimeter of the building along walls and on the center of the building were the base of this construction. Roof with two slopes were lean on them. Walls were made of wooden blocks situated horizontally. Building consists of three cameras. Entrance (oriented to South) was in largest central camera, where fireplace was placed. Fragments of ceramic ware found in remains of dwelling, fireplace and cultural layer dated back this construction to VII – V centuries. Such ceramic was discovered on monuments of Cherepyno-Lahodiv's'ka group and Luzhyts'ka (Tarnobzhets'ka) culture. Archaeological and ethnographical materials allow us to interpret this construction like short-time herders' "staia" on the place of pasture of cattle.